

EkoCentria/ Savon koulutuskuntayhtymä
PL 87
70101 Kuopio
Edustaa: Sari Väänänen (ei osallistu 16.10.2015 kokoukseen)

Eduskunnan maatalousjaosto / Asiantuntijalausuntopyyntö

Asia: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016.

Kansallisen ruokaketjun kehittäminen (momentit 30.20.46. ja 30.20.47.), lähi- ja luomuruoka sekä luontaistuoteala.

EkoCentria kiittää lausuntopyynnöstä.

TAUSTAA

Lähi- ja luomuruoka ovat lisänneet suosiotaan julkisissa ruokapalveluissa hitaasti, mutta varmasti. Paikallisten elintarvikkeiden hankinnat ovat edistyneet, mutta suurimpana huolena julkisissa ruokapalveluissa ja myös elintarvikeyrityksissä on tällä hetkellä ja tulee olemaan suomalaisten raaka-aineiden jatkuva saatavuus tuottajien vähentyessä. Ruokapalveluyksiköiden koko on kasvanut paljon ja se suuntaus näyttää jatkuvan, vaikka olemme saaneet päinvastaista viestiä esimerkiksi Ruotsin suunnalta, jossa joissakin kaupungeissa suuria ruoanvalmistusyksiköitä on ryhdytty purkamaan.

Aiemman hallituksen Luomu- ja Lähiruokaohjelmien toimenpiteiden toteuttaminen saatiin käyntiin ja ne vaativat merkittävää panostusta tulevina vuosina, jotta ohjelmien mukaiset tavoitteet saadaan toteutettua vuoteen 2020 mennessä. Luomu- ja lähiruokaohjelmien toimenpiteillä etsitään ratkaisuja, joilla pyritään vastaamaan tulevaisuuden tärkeisiin haasteisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja sopeuttamiseksi. Ohjelmien tavoitteena on turvata kotimaisen ruoan tuotanto ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luoda edellytyksiä niihin perustuville elinkeinoille ja hyvinvoinnille. Uusien yrittäjien saaminen alalle on välttämätöntä kotimaisen ruoantuotannon jatkuvuuden turvaamiseksi, maatalouden kannattavuuden, kilpailukyvyn sekä rakenne- ja tuottavuuskehityksen ylläpitämiseksi. Ammattikeittiöiden luomu- ja lähiruoan käytön lisääntyminen on täysin sidoksissa kotimaisen tuotannon kasvuun ja tämä edellyttää uusien yrittäjien saamista alalle.

Julkiset ruokapalvelut

Suomalaisen ruokaketjun toiminta ja ruoan jatkojalostus tulee perustaa kotimaisten raaka-aineiden käytölle. Julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankinnat ovat n. 400 milj. euroa vuodessa. Pelkästään julkisen sektorin ruokapalvelut tuottavat yli 400 milj. ruoka-annosta vuodessa. Suuren volyymin vuoksi julkisilla hankinnoilla on merkitys maatalouselinkeinon ja elintarviketuotannon kasvuun. Kuntien elintarvikehankintojen ohjaamisella paikallistuotteisiin parannetaan työllisyyttä, vahvistetaan talouskasvua ja kehitetään aluetaloutta kerrannaisvaikutusten kautta. Paikallistuotteiden käyttö vaikuttaa myös ruokaturvaan sekä ruokakulttuurin säilyttämiseen. Luomu- ja lähiruoan käytön kasvaminen vaatii hankintaosaamisen lisäämistä.¹

¹ [Lisää luomua! Lähiruokaa –tottakai!](#)

HY Ruralia-Instituutin ja EkoCentrian tekemän aluetalousselvityksen² mukaan julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankinnoista hankitaan alle 15 % omasta maakunnasta. Määrä on osittain arvio, koska kyselyyn vastaajat eivät osin itsekään tienneet hankkimiansa elintarvikkeiden alkuperämaata. Vastaavasti luomutuotteiden hankintojen osuus on alle 5 %. Tuontielintarvikkeita käytetään erittäin paljon julkisella sektorilla ja niiden käyttö perustuu halpaan hintaan. Elintarvikkeiden tuonti ja vienti eivät ole tasapainossa. Elintarvikkeita tuodaan Suomeen noin 4,2 miljardilla eurolla vuodessa ja viedään vajaalla 1 miljardilla eurolla.

EkoCentrian valtakunnallisissa hankkeessa on tuotettu merkittävää aineistoa luomu- ja lähiruokahankintojen lisäämiseksi julkisella sektorilla.

- **Portaat luomuun -ohjelma**³ sai eduskunnan lisämäärärahan vuodelle 2014. Lisämäärärahan turvin varmistettiin ohjelman jatkuminen 1.1.2015 alkaen ilman maa- ja metsätalousministeriön tukea. Ohjelman toimintaa on myös kehitetty vastaamaan ammattikeittiöiden tarpeita ja parannettu luomutuotteiden saatavuuteen liittyviä tietoja tuottamalla uusi ja mittava työkalu keittiöiden käyttöön.
- **Kestävät hankinnat -hankkeessa**⁴ tuotettiin kahdeksassa muutospilotissa toimintamalleja ja käytänteitä paikallisten elintarvikehankintojen onnistumiseksi. Onnistuneet lähi- ja luomuruokahankinnat vaativat strategisen päätöksen, hankintaosaamista, ennakoivaa vuoropuhelua sekä ruokalistasuunnittelua. Tulevaisuudessa myös ympäristönäkökulmien huomioiminen korostuu.
- **Lähiruokaa ammattikeittiöihin -hankkeessa** tuotettiin Kuntaliiton kanssa yhteistyössä laaja ja merkittävä opas kahdella kotimaisella kielellä kaikille ruokaketjun osapuolille. **Lähi-oppaassa**⁵ on luomu- ja lähiruokahankintojen päätöksentekoon sekä hankintaprosesseihin liittyviä ohjeita ja esimerkkejä.
- **Ekotassu-hankkeessa** (Pohjois-Karjalan ProAgrian hallinnoima) tuotettiin elintarvikejatkopaljojalostajille asteittainen luomutuotantoon siirtymisopas.

Vuosina 2015–16 EkoCentria hallinnoi kahta valtakunnallista hanketta. NYT-Tuotekehitystä ja hankintaosaamista – hankkeessa autetaan ruokaketjun toimijoita hankinnoissa, erityisesti laadullisia hankintakriteereitä yhdessä kehittäen. Luomutarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen ammattikeittiöissä – hankkeessa parannetaan luomutuotteiden saatavuutta ja kehitetään reseptiikkaa yhdessä yritysten ja ruokapalveluiden kanssa.

Momentti 30.20.47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen

EkoCentria on mukana tekemässä luomualan ja lähiruokan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä edistämässä luomu- ja lähiruokasektoreille valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuoteen 2020 asetettujen tavoitteiden saavuttamista. On tärkeää, että em. toiminnot saavat tukea.

EkoCentrian mielestä momentille esitettyä määrärahaa tulisi kohdentaa vahvasti ammattikeittiöiden, erityisesti julkisen sektorin toimintaan. Julkiset ruokapalvelut ovat vahva tiennäyttävä kotitalouksien ja kuluttajien suuntaan. Julkinen sektorin tarvitsee luomu-, lähiruoka- ja sesonkihankintoihin tukea. Ruokapalveluita tulee kannustaa lisäämään kotimaisten ja vastuullisten elintarvikkeiden hankintoja ja luomaan uusia verkostoja ja toimintamalleja sekä toimitus- ja

² Työtä ja hyvinvointia! <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja118.pdf>

³ [Portaat luomuun -ohjelma](#)

⁴ [Kestävät hankinnat -hanke](#)

⁵ [Lähi-opas](#)

myyntikanavia. Tämä liittyy vahvasti myös Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen.

Ammattikeittiöiden käyttöön sopivien luomu- ja lähiruokatuotteiden saatavuus ja sopiva jalostusaste on puolestaan sidoksissa tuotannon ja jalostuksen lisääntymiseen. Näinollen on samaan aikaan parannettava luomu- ja lähiruokatuottajien ja jalostajien edellytyksiä vastata julkisen sektorin kilpailutuksiin vahvistaen heidän osaamista.

Suomi on kuuluisa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja on hyvä, että määrärahoja ohjataan myös elintarviketurvallisusselonteossa esitettyihin toimenpiteisiin. Elintarviketurvallisuus on ravitsemuksen ohella jo kauan ollut merkittävä kehittämisen kohde julkisissa ruokapalveluissa. Normipurkutalkoissa on kuitenkin hyvä huomioida, että niistä ei tulisi liiketoiminnan esteitä ja maalaisjärkeä unohdettaisi.

EkoCentria

EkoCentria on ainoana valtakunnallisena ammattikeittiöiden kestävien elintarvikevalintojen edistämiseen keskittyvänä erikoisosaajana tehnyt neuvontatyötä, tiedotusta ja mielipidevaikuttamista lähiruuan, sesonginmukaisten ja luomutuotteiden hankkimisen edistämiseksi vuodesta 1999 lähtien MMM:n hankerahoituksella, Eduskunnan vuodeksi kerrallaan osoittamalla lisämäärärahoilla ja hallituksen lähi- ja luomuruokaohjelmilla.

Lisätietoja:

Sari Väänänen, hankepäälikkö

Savon koulutuskuntayhtymä/EkoCentria

puh. 044 785 4025

e-mail. sari.vaananen(at)sakky.fi

www.ekocentria.fi